

Försvarsutskottet

Regeringens årsberättelse 2022

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2022 (B 2/2023 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 29.9.2023.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- redovisningschef Pia Nieminen, försvarsministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer Pasi Seppälä, försvarsministeriet
- sektorchef, överstelöjtnant Pasi Hölttä, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) I regeringens årsberättelse konstateras att Rysslands invasion av Ukraina har långtgående följder för den säkerhetspolitiska miljön i Europa och Finlands närområden. Försvarsutskottet instämmer i bedömningen att det säkerhetspolitiska läget i Europa och Finland är allvarligare och svårare att förutse nu än någonsin tidigare efter det kalla kriget, och att denna förändring är långvarig.

(2) Utskottet påpekar att det i det skärpta säkerhetsläget är allt viktigare att säkerställa att de resurser som det nationella försvaret kräver är tillräckliga i förhållande till den förändrade säkerhetspolitiska miljön. År 2023 utgör Finlands försvarsutgifter 2,4 procent av landets bruttonationalprodukt, och utskottet ser det som viktigt att andelen är minst 2 procent också under de kommande åren. Utskottet betonar att Finland också som medlem i Nato bör upprätthålla och utveckla en stark egen försvarsförmåga och fortsätta det bilaterala och multilaterala försvarssamarbetet. Finland måste ha förmåga att samarbeta med de viktigaste partnerna såväl under normala förhållanden, vid störningar under normala förhållanden som under undantagsförhållanden.

Utlåtande FsUU 3/2023 rd

(3) Försvarets förebyggande kapacitet grundar sig på den beredskap och avvärjningsförmåga försvaret har i förhållande till omgivningen. Försvarsutskottet konstaterar också utifrån erfarenheterna från kriget i Ukraina att man i Finlands försvarsplanering under årens lopp har gått in för rätt lösningar genom att i utvecklingen fokusera i synnerhet på indirekt eldgivning, pansarvärnet och luftförsvaret. Centralt för trovärdigheten i Finlands försvarsförmåga är ett system som baserar sig på värnplikt och en hög försvarsvilja. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att värnplikten utvecklas i enlighet med rekommendationerna i den parlamentariska kommitténs betänkande från november 2021. I betänkandet föreslogs bland annat att uppbåd ordnas för hela årskullen. På det sättet kan man öka andelen kvinnor som utför frivillig militärtjänst.

(4) Ikraftträdandet av en blyförordning i EU får inte försämra reservistorganisationernas och det frivilliga försvarets verksamhetsvillkor och övningsverksamhet. Reservistorganisationernas verksamhet ska beaktas som en del av den förebyggande militära försvarsförmågan.

(5) För Försvarsmaktens kapacitet är det utöver den materiella kapaciteten också viktigt att det finns tillräckligt med kompetent personal. Det har i flera års tid lyfts fram att det förekommer utmaningar med att orka i arbetet bland Försvarsmaktens personal, och utskottet har regelbundet uppmärksammat denna fråga. Av årsberättelsen framgår att Försvarsmakten vid utgången av 2022 hade 12 892 anställda.

(6) Kraven på flexibilitet hos Försvarsmaktens personal är redan nu höga till följd av Natomedlemskapet, de ökade uppgifterna och kraven med avseende på beredskapen, bevärnings- och reservistutbildningen som kvalitativt och kvantitativt ska vara tillräcklig, breddningen av uppgiftsfältet för det frivilliga försvaret, de nya uppgifterna inom cyberförsvar och militär underrättelseverksamhet samt det omfattande internationella samarbetet. Även utvidgningen av uppbåden så att de om några år också omfattar kvinnor sysselsätter Försvarsmaktens personal.

(7) I försvarsredogörelsen från 2021 konstateras att försvarsförvaltningen redan länge har identifierat ett behov av att öka antalet anställda vid Försvarsmakten med ungefär 600 årsverken. En ökning på cirka 100 årsverken genomfördes under valperioden 2019–2023 och de resterande 500 ska genomföras under detta årtionde. Utskottet anser att försvarsredogörelsens mål som gäller en ökning av personalen är otillräckligt. Med beaktande av att uppgiftsfältet har utvidgats är det helt klart motiverat att öka antalet personer inom alla personalgrupper vid Försvarsmakten (civila, officerare, underofficerare och andra personalgrupper). Det är skäl att i den nya försvarsredogörelsen göra en heltäckande analys av hur många nya anställda som behövs och också göra en tydlig tidsplan för hur den eftersträlvade personalstyrkan kan uppnås.

Årsberättelsens kriterier för konsekvensbedömning

(8) I årsberättelsen utvärderas på sedvanligt sätt hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts. Vid utvärderingen används skalan utmärkt, god, nöjaktig och försvarlig. Enligt utredning till utskottet används samma skala också i årsberättelserna inom de övriga förvaltningsområdena.

(9) Utskottet har i sina tidigare utlåtanden om regeringens årsberättelse framhållit att bedömningsklassificeringen i fyra steg är tämligen stel och att det är svårt att ändra såväl sämre som bättre betyg. Utskottet påpekar dessutom att de högsta och lägsta betygen utmärkt och försvarlig i

Utlåtande FsUU 3/2023 rd

själva verket inte används, vilket innebär att de olika funktionerna i praktiken har betyget god eller försvarlig. Skalan bör utvecklas för att utvecklingen av försvarsförmågans olika delområden ska kunna bedömas bättre än för närvarande. Det bör åtminstone vara möjligt att i årsberättelsen tydligt beskriva vilka konkreta förändringar som har skett till exempel inom ramen för betyget god.

(10) Följande funktioner fick betyget god i årsberättelsen: en försvarspolitik som främjar Finlands intressen, tryggande av ett säkert samhälle genom myndighetssamarbete och stärkande av den internationella säkerheten. Också den förebyggande militära försvarsförmågan fick betyget god, nu för andra gången sedan bedömningsskalan togs i bruk år 2010 (första gången år 2021).

(11) Utskottet framhåller att en trovärdig förebyggande militär försvarsförmåga är en mycket viktig del av det centrala målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik: att förebygga att Finland blir en part i en militär konflikt. Mot den bakgrunden anser utskottet att det är mycket välkommet att den förebyggande militära försvarsförmågan har utvecklats så att den äntligen har fått betyget god. Den nivån måste bibehållas även i fortsättningen.

(12) Utskottet påminner om att den förebyggande militära försvarsförmågan bygger på en sådan beredskap och bekämpningsförmåga som står i proportion till omvärlden. Försvarsförmågan bedöms i förhållande till målen på längre sikt och de krav som omvärlden ställer. Viktiga frågor som ska granskas vid bedömningen av utvecklingens riktning är planenligt ersättande av utgående kapaciteter, utveckling av beredskapen och verkställande av försvarsredogörelsen 2021 särskilt i fråga om riktlinjerna som gäller resurser.

Riksdagens uttalanden och ställningstaganden

Ekonomiska förmåner för värnpliktiga

RP 37/2007 rd — RSv 110/2007 rd

(13) I ett uttalande om värnpliktslagen (FsUB 1/2007 rd) förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att beväringstjänsten ska beaktas i pensionen och att hemförlovningspenning ska betalas till dem som hemförlovas. Vidare förutsatte riksdagen att de ekonomiska förmånerna för värnpliktiga förbättras ytterligare.

(14) Utskottet noterar att vissa ekonomiska förmåner till värnpliktiga, till exempel ersättningarna för permissionsresor, har höjts under de senaste åren. Däremot har planerna på att återinföra hemförlovningspenningen eller att beakta beväringstjänsten i pensionen inte avancerat. Beslut om dessa ska fattas inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

(15) Utskottet anser att utvecklingen av värnpliktssystemet är ett fundamentalt element i vårt försvar. Verkställande av dessa åtgärder skulle konkret visa på ett stabilt samhällsstöd för att bevara och utveckla systemet med värnplikt. Uttalandet bör stå kvar och målen i uttalandet bör uppnås under pågående valperiod.

Utlåtande FsUU 3/2023 rd

Redogörelse om Senatfastigheter och Försvarsfastigheter

RP 31/2020 rd — RSv 194/2020 rd

(16) Riksdagen förutsätter att regeringen före ingången av höstsessionen 2022 lämnar en övergripande redogörelse om Senatfastigheter, dess dotteraffärsverk Försvarsfastigheter och hela Senatkoncernen. En sådan rapport har lämnats och uttalandet kan således strykas.

Utredning om skjutbanorna i Finland

RP 80/2022 rd — RSv 98/2022 rd

(17) Riksdagen förutsätter att statsrådet före utgången av 2022 lämnar en utredning om det övergripande läget i fråga om skjutbanorna i Finland. Utredningen borde också behandla hur antalet skjutbanor i Finland kunde ökas, med tillbörlig hänsyn till miljöaspekter.

(18) Utskottet påpekar att en sådan utredning har lämnats och att uttalandet kan strykas. Utskottet välkomnar att det i regeringsprogrammet har skrivits in ett mål om 1 000 utomhusskjutbanor före utgången av årtiondet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 13.9.2023

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Miko Bergbom saf
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Tomi Immonen saf
medlem Mika Kari sd
medlem Jani Kokko sd
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Jarno Linnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Joakim Strand sv
medlem Pekka Toveri saml
medlem Tuula Väättäinen sd.

Utlåtande FsUU 3/2023 rd

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.